




Universiteit Utrecht

Begrijpend lezen: evidence-based alternatieven voor "de tekst met vragen"

Jacqueline Evers-Vermeul
j.evers@uu.nl



Universiteit Utrecht

Lees tekst 3.

- 1 Wat is het onderwerp van tekst 3?
 A geldproblemen mbo
 B schoolkosten mbo
 C schoolkeuze mbo
- 2 Wat is het belangrijkste doel van de tekst?
 A De lezers aankondigen dat er nieuwe plannen komen van de onderwijsminister.
 B De lezers ervan overtuigen dat veel mbo-opleidingen in de toekomst onbetaalbaar dreigen te worden.
 C De lezers informeren dat de schoolkosten deels de schoolkeuze in het mbo gaan bepalen.
- 3 Wat is de aanleiding voor het schrijven van de tekst?
 A de stijging van de materiaalkosten in het mbo
 B de openbaarmaking van een onderzoek van het ministerie van Onderwijs
 C het feit dat de minister van Onderwijs de conclusies ook alarmerend vindt
- 4 Wat is de reden dat ouders soms terugkomen op hun eerste keuze voor een bepaalde mbo-opleiding (alineä 1)?
 A De opleiding biedt geen baangarantie.
 B De opleiding is te duur.
 C Hun kinderen kiezen toch weer wat anders.
- 5 Wat is het onderwerp van de tabel?
 A opleidingen binnen het mbo
 B materiaalkosten mbo
 C Techniek, Zorg en welzijn, Economie

2



Universiteit Utrecht

—


Wat nu?

1. Geef duidelijkheid over leerdoelen
 - Meer procesgericht i.p.v. productgericht werken



3

Verbanden tussen zinnen



Zet de zinnen in de juiste volgorde...

- 1 - Daarna kwam de wolf.
- 2 - Eerst ging ze wandelen in het bos.
- 3 - Er was eens een prinses.
- 4 - Die at haar en haar grootmoeder op.
- 5 - Later kwam de prins, die de prinses en haar grootmoeder redde.
- 6 - Toen ging ze naar haar grootmoeder.

Verbanden tussen zinnen



De juiste volgorde...

- 3 - Er was eens een prinses.
- 2 - Eerst ging ze wandelen in het bos.
- 6 - Toen ging ze naar haar grootmoeder.
- 1 - Daarna kwam de wolf.
- 4 - Die at haar en haar grootmoeder op.
- 5 - Later kwam de prins, die de prinses en haar grootmoeder redde.

=> **Zinnen staan niet zo maar achter elkaar; er zijn verbanden.**

Deze worden vaak duidelijk gemaakt met signaalwoorden.

Signaalwoorden gebruiken



Waarom let je op verbanden en signaalwoorden?

Signaalwoorden geven de structuur en opbouw van een tekst aan. Ze geven een signaal dat er een bepaald verband bestaat tussen zinnen, delen van zinnen en/of alinea's. Als je de structuur doorziet die de schrijver in de tekst heeft aangebracht, dan begrijp je de tekst sneller en beter.

Signaalwoorden gebruiken



Welke verbanden en signaalwoorden zijn er?



Volgorde van tijd
eerst, daarna, toen



Voorbeeld
bijvoorbeeld, zoals



Opsomming
*ten eerste, ook, verder,
daarnaast, vervolgens*



Reden/oorzaak
omdat, want, doordat



Tegenstelling
maar, echter, toch



Conclusie
*dus, daarom,
concluderend*

Stappenplan gebruiken



Hoe zoek je verbanden en signaalwoorden in de tekst?

1. Lees 2 zinnen die na elkaar staan.
2. Kijk of er een signaalwoord tussen die zinnen staat.
3. Zo ja, bedenk welk verband dat signaalwoord aangeeft:



4. Zo nee, bedenk dan wat de zinnen met elkaar te maken kunnen hebben en welk verband daarbij past:



Universiteit Utrecht

—

Wat nu?

1. Geef duidelijkheid over leerdoelen
 - Meer procesgericht i.p.v. productgericht werken
 - Meer focus en samenhang



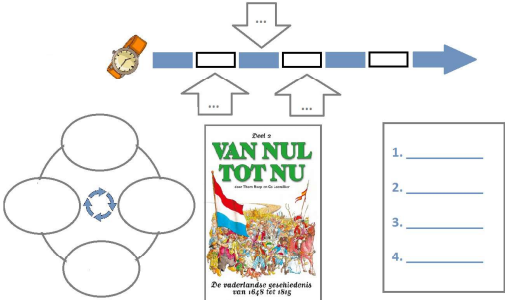
9

Universiteit Utrecht

(Illustratie: Suzanne Bogaerds-Hazenberg)

De chronologische structuur

De schrijver introduceert gebeurtenissen of onderdelen in een numerieke of chronologische volgorde



Signaalwoorden

- Ten eerste, ten tweede, ...
- Eerst...
- Vervolgens...
- Daarna...
- Tot slot...
- Op (datum)
- Voorafgaand aan...
- Voordat, nadat..
- En toen...
- Ondertussen...
- Tegelijkertijd...
- Uiteindelijk...
- Op het laatst...

1. _____


2. _____

3. _____

4. _____

Vragen die je kunt stellen bij deze structuur

- Welke reeks gebeurtenissen of handelingen wordt besproken?
- Welke stappen, richtlijnen of procedures moeten er gevolgd worden?
- Wat moet je als eerste, tweede, ... doen?
- Wat waren de belangrijkste gebeurtenissen?
- Waarmee begon alles? Waarmee eindigde het?



Universiteit Utrecht

—

Vragen

- **Hoe zou je meer procesgericht kunnen gaan werken?**
- **Hoe zou jij meer focus en samenhang kunnen aanbrengen?**


11

Universiteit Utrecht

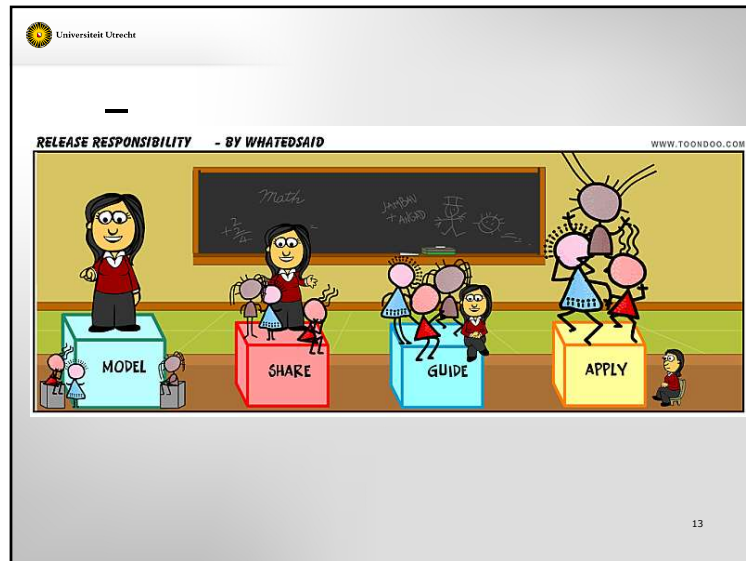
—

Wat nu?

1. Geef duidelijkheid over leerdoelen
 - Meer procesgericht i.p.v. productgericht werken
 - Meer focus en samenhang
 - Expliciete instructie en modeling



12



—

Waarom observerend leren?

- Het vermindert cognitieve belasting (doen ≠ leren)
- Leerlingen krijgen vertrouwen in hun eigen kunnen
- Het vergroot proces- en productkwaliteit

Doen en leren tegelijkertijd

Nu leren, straks doen

The illustration shows a student reading a book with a thought bubble containing a train and a book. Next to it is a student using a computer with a thought bubble containing a book and a gear. The text 'Doen en leren tegelijkertijd' and 'Nu leren, straks doen' are above the respective images. The number '14' is in the bottom right corner.

—

Vragen

- Hoe is bij jou de balans tussen klassikaal en individueel werk?
- Welke theorie vind jij ingewikkeld om over te dragen?
- Wat vind je lastig of leuk bij docent-modeling?

The cartoon shows a cow sitting on the floor reading a red book. The number '15' is in the bottom right corner.

—

Wat nu?

1. Geef duidelijkheid over leerdoelen
 - Meer procesgericht i.p.v. productgericht werken
 - Meer focus en samenhang
 - Expliciete instructie en modeling
2. Geef duidelijkheid over het nut van strategieën
 - Onderscheid declaratieve, procedurele en conditionele kennis

The cartoon shows a cow sitting on the floor reading a red book. The number '16' is in the bottom right corner.

Universiteit Utrecht

Paris, Lipson & Wixson (1983)
(illustratie: Suzanne Bogaerds-Hazenberg)

Declaratieve Kennis
Weten dat

"Na deze les weet je wat de opbouw is van een probleem-oplossingstekst"

"Na deze les weet je hoe je de inhoud van een probleem-oplossingstekst kunt samenvatten in een schema"

Procedurale Kennis
Weten hoe

Conditionele Kennis
Weten waarom en wanneer

"Na deze les weet je waarom en wanneer het handig is om een probleem-oplossingstekst te ..."

17

Universiteit Utrecht

—

Wat nu?

1. Geef duidelijkheid over leerdoelen
 - Meer procesgericht i.p.v. productgericht werken
 - Meer focus en samenhang
 - Expliciete instructie en modeling
2. Geef duidelijkheid over het nut van strategieën
 - Onderscheid declaratieve, procedurele en conditionele kennis
 - Keuzevrijheid bij het toepassen van strategieën

18

Universiteit Utrecht

—

Vragen

- **Hoe vast ligt de strategiekeuze in jouw lessen/materialen?**
- **Wat voor opdrachten zou je kunnen geven om leerlingen meer keuzevrijheid te geven bij hun strategiekeuze?**

19

Universiteit Utrecht


—

Wat nu?


1. Geef duidelijkheid over leerdoelen
 - Meer focus en samenhang
 - Meer procesgericht i.p.v. productgericht werken
 - Expliciete instructie en modeling
2. Geef duidelijkheid over het nut van strategieën
 - Onderscheid declaratieve, procedurele en conditionele kennis
 - Keuzevrijheid bij het toepassen van strategieën
3. Creëer gelegenheden voor transfer
 - Binnen lezen (o.a. bij toetsen)

20

Cursus Helpende Hand



Helpende hand bij het lezen



Kernzinnen

Waarom let je op kernzinnen?
In kernzinnen staat de belangrijkste informatie van elke alinea. Meestal is er één kernzin per alinea. Je kunt kernzinnen gebruiken om snel een overzicht te krijgen van de inhoud van een tekst. Dat is handig als je in korte tijd veel informatie moet doorzoeken. Ook kun je kernzinnen gebruiken om een samenvatting van de tekst te maken.

Hoe vind je kernzinnen?

1. Zoek op de favoriete plekken van kernzinnen:
 - a. kijk aan het begin van de alinea
 - b. kijk helemaal aan het eind van de alinea.
2. Een zin is NIET de kernzin als de zin 'extra' informatie geeft bij een ander gedeelte van de alinea. Je leest dan bijvoorbeeld een uitleg, een voorbeeld of een argument bij een stelling of standpunt.


Helpende Hand bij toetsen en examens



Welk kopje past het best bij deze alinea / tekst?


Je moet een samenvatting van dit stukje tekst maken. In welke zin staat informatie die je dan in ieder geval moet gebruiken?

Welke conclusie kun je trekken uit alinea 2?



Wat nu?

1. Geef duidelijkheid over leerdoelen
 - Meer focus en samenhang
 - Meer procesgericht i.p.v. productgericht werken
 - Expliciete instructie en modeling
2. Geef duidelijkheid over het nut van strategieën
 - Onderscheid declaratieve, procedurele en conditionele kennis
 - Keuzevrijheid bij het toepassen van strategieën
3. Creëer gelegenheden voor transfer
 - Binnen lezen
 - Naar schrijven en spreken
 - Naar andere vakken



24

Universiteit Utrecht

—

Vragen


- **Welke mogelijkheden zie jij voor transfer naar**
 - verschillende momenten waarop je met lezen bezig bent
 - schrijven en/of spreken?
- **Welke plek krijgt lezen in jouw zaakvaklessen?**
Of
- **Hoe kun je zaakvakteksten in jouw les Nederlands een plek geven?**

25

Universiteit Utrecht

—

Wat nu?




1. Geef duidelijkheid over leerdoelen
 - Meer focus en samenhang
 - Meer procesgericht i.p.v. productgericht werken
 - Expliciete instructie en modeling
2. Geef duidelijkheid over het nut van strategieën
 - Onderscheid declaratieve, procedurele en conditionele kennis
 - Keuzevrijheid bij het toepassen van strategieën
3. Creëer gelegenheden voor transfer
 - Binnen lezen
 - Naar schrijven en spreken
 - Naar andere vakken

26

Universiteit Utrecht

—

Wat nu?



1. Geef duidelijkheid over leerdoelen
 - Meer focus en samenhang
 - Meer procesgericht i.p.v. productgericht werken
 - Expliciete instructie en modeling
2. Geef duidelijkheid over het nut van strategieën
 - Onderscheid declaratieve, procedurele en conditionele kennis
 - Keuzevrijheid bij het toepassen van strategieën
3. Creëer gelegenheden voor transfer
 - Binnen lezen
 - Naar schrijven en spreken
 - Naar andere vakken
4. Leg een link tussen lezen en taal
 - link tussen taal-, communicatie- en letterkunde
 - genieten van taal

27

Universiteit Utrecht

—

Michael Fullan (2003)

Een moreel doel van de hoogste orde is een systeem waarin

- *alle leerlingen leren*
- *de kloof tussen goede en slechte presteerders kleiner wordt*
- *het geleerde mensen staat stelt om succesvolle burgers en medewerkers te worden in een kennissamenleving.*

28